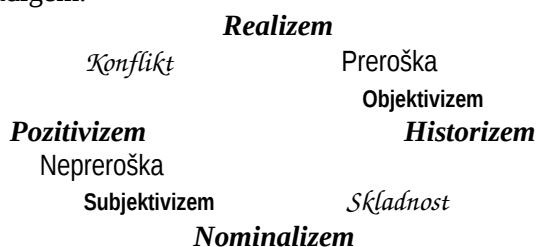

Paradigme v sociologiji

1* **Paradigma je način razumevanja in pojmovanja ter določanja vsebine predmeta vsake znanosti.**

2* Vrste paradigem:

1* **Pojem paradigme** so uvedli zato, da bi zrelativizirali znanost, da bi nakazali da vsaka znanost izhaja iz podmen, ki so splošne. Uvedel jih je **Kuhn**, ki je trdil da se vsaka znanost razvija določen čas, po določeni poti, preden jo opustijo. Sočasno obstaja več paradigem ali teoretičnih definicij, ki poudarjajo različne stvari. Obstajajo nasprotujoča si stališča. Sociološke teorije lahko razdelimo **glede na to ali naj uvrstimo sociološke pojave med naravoslovne ali ne :**

1) **POZITIVIZEM** in **HISTORIZEM**

1* Pozitivizem se deli na:

- a) **biologizem** (družbeno življenje po analogiji s tistim kar velja v živi naravi) in na
- b) **metodološki perfekcionizem** (ki je navezan na matematiko in statistiko).

2* Historizem pove, da so družbeni pojavi drugačni od naravnih in terjajo razumevanje, čustva, vzdušje, vrednote nazore..., vse kar je specifično za družbo in nas ločuje od živali.

2) **REALIZEM** (mikrosociologija) in **NOMINALIZEM** (makrosociologija)

3* Realizem sestavljajo teorije, kjer se trdi, da je družba neka reč ali stvar, ki je posameznikom nadrejena, da smo mi samo akterji, ki izvajajo naloge. Dejansko pa so tu države, sistemi vrtnot,..., ki določajo naše ravnanje in so neka vrsta DRUŽBENI REGULATORJI. Družba je stvar (lat. res = stvar), ki je od posameznikov neodvisna in posameznikom nadrejena. Glavni zastopnik je **Durkheim**, delno tudi Marx.

4* Nominalizem je teorija, ki pravi, da družba ni nikakršna realnost, obstajajo le posamezniki (vsako vednje je pomembno, treba ga je pojasnjevati psihološko), med njimi prihaja do medsebojnega sodelovanja. Družbene pojave ni treba pojasnjevati z družbenimi dejavniki ampak s psihološkimi (prestopništvo pojasnjujemo s pomanjkanjem samokontrole).

- Obstajajo tudi druge teorije, npr. **psihoanaliza** (posamezniki so prestopniki, ker imajo šibek ego);
 - Meškovič (znani sociolog) = raziskoval psihološke lastnosti Srbov. Srbi imajo avtoritarno osebnost, v nasprotju s Hrvati (imajo mili značaj, so ljubeči);
 - Slaven Letica, slovi kot sociolog, ki piše kolumne. Hrvaški kolegi ga ne priznajo kot sociologa.

Realizem in nominalizem se danes kažeta kot:

- a) **Mikrosociologija** (realizem) - pri tem so pomembni stiki, družbeno življenje se oblikuje v povezavah (simbolni interakcionizem - Mead, Becker).
- b) **Makrosociologija** (nominalizem) - govori o tem, da obstajajo pomembne družbene ustanove, ki se jim ne moremo upreti - to so institucije, ki nam vladajo.

3) **KONFLIKTNA** in **SKLADNOSTNA (teorija reda) TEORIJA**

1* Konflikt - Nekateri poudarjajo da je družbenemu življenju lasten večni spopad. Posamezniki in družbene skupine se nujno spopadajo. Družbeno življenje se oblikuje tako, da se ljudje povezujejo. Vprašanje je, kako priti do redkih dobrin? Za dobrine (oblast, ugled, premoženje) se spopadajo. V družbi vedno obstajajo tudi neki mehanizmi za zatiranje konfliktov (država,

cerkev, mediji,...). **Althusser** : v današnji družbi in času ni fizičnih načinov za zatiranje. Vladavina se uresničuje po ideološki poti (z mediji, šolo). Priznavajo da družba funkcionira, vendar so za to potrebni mehanizmi zatiranja.

- 2* Skladnost (red) – Družba, kot nekaj **skladnega, ker en del drugega dopolnjuje**; naravno je da drug drugemu pomagamo. Skladnost izvira iz dveh virov:
- enoten sistem vrednot in norm v družbi (mi smo sistem sprejeli, se strinjamo, zato funkcionira);
 - delitev dela pripelje do soodvisnosti udeležencev družben. življenja. Funkcionalizem - Durkheim.

4) **OBJEKTIVIZEM** in **SUBJEKTIVIZEM**

- 5* Objektivizem: družbeni pojavi in družbena dejanja posameznikov so določeni od zunaj. Družbeno življenje določajo geografski (klima, gorski način življenja ...) in demografski dejavniki (število prebivalcev, rodnost, smrtnost ...);
- 6* Subjektivizem: mi sami smo tvorci družbenega življenja; sami ustvarjamo zgodovino in lastno usodo (Marx - ljudje bodo povrnili kovanje svoje usode).

5) **PREROŠKA** in **NEPREROŠKA TEORIJA**

- 7* Preroške teorije nakazujejo nastop nečesa popolnoma novega. Zagovarjajo naj sociologi prispevajo k uvajanju te nove družbe. Saint Simone - industrijski način življenja bo omogočil poenotenje družbenega življenja v Evropi. **Marx**, največji predstavnik - delavski razred bo ta, ki bo uvedel osvobodeno družbo.
- 8* Nepreroška teorija je nasprotje preroške. Gre za nevtralno, zadržano stališče do družbenega razvoja. Ničesar ne zagovarjajo, ne prorokujejo. Samo proučujejo, raziskujejo, kako potekajo stvari v družbenem življenju.